

ФІНАНСОВА АВТОНОМІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

Мирослав Кульчицький¹, Марія Рубаха², Андрій Габа³

Львівський національний університет імені Івана Франка,
79008, м. Львів, просп. Свободи, 18

¹e-mail: myroslav.kulchytskyu@lnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8747-8677>

²e-mail: mariya.rubakha@lnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1596-2678>

³e-mail: andrii.haba@lnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5677-1940>

Анотація. Метою статті є оцінити сучасний стан фінансової автономії територіальних громад в Україні. Особлива увага приділяється аналізу джерел формування фінансових ресурсів територіальних громад, зокрема податкових і неподаткових надходжень, міжбюджетних трансфертів, а також інструментів залучення інвестиційних і грантових ресурсів.

Методологічну основу дослідження складає комплекс загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема аналіз і синтез, порівняння, статистичний аналіз, а також системний і структурно-функціональний підхід. На основі аналізу статистичних даних за 2018–2025 роки визначено ключові тенденції розвитку місцевих фінансів. Окремо проаналізовано інвестиційний потенціал територіальних громад, включаючи прямі іноземні інвестиції, кредитні інструменти, державно-приватне партнерство та грантове фінансування, та визначено основні бар'єри залучення інвестицій.

Зроблено висновок, що, попри значні виклики, фінансова система територіальних громад демонструє адаптивність і поступове відновлення після початку повномасштабного вторгнення.

Ключові слова: фінансова автономія, територіальні громади, інвестиційний потенціал, інвестиції, децентралізація, грантове фінансування, фінансова спроможність.

Постановка проблеми. В умовах системних трансформацій національної економіки та триваючих воєнних викликів, рівень фінансової автономії місцевого самоврядування стає визначальним чинником життєздатності територіальних громад. Посилення інвестиційного потенціалу регіонів безпосередньо корелює з ефективністю механізмів акумуляції та розподілу місцевих фінансових ресурсів. Питання фінансової незалежності громад набуває особливої актуальності в контексті необхідності відновлення інфраструктури та забезпечення сталого соціально-економічного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням фінансової автономії, інвестиційного потенціалу та спроможності територіальних громад, зокрема в час безпекових загроз і фокусування держави на оборонних витратах присвячено багато праць українських науковців. І. Соколюк досліджує вплив бюджетної автономії, структури доходів, податкового потенціалу на фінансове забезпечення територіальних громад [17]. Питанням фінансової самостійності органів місцевого самоврядування на прикладі Львівської області присвячено роботи О. Копилук, О. Музички, П. Пелех, Є. Тацій [6] та Р. Хірівського, Г. Східницької і І. Гаврилук [20], а колектив авторів Л. Рябушка, Н. Дехтяр, В. Федченко [16] досліджують фінансову автономію місцевого самоврядування на прикладі Сумської області. Також особлива увага науковців та практиків зосереджена на питаннях впливу реформи децентралізації на фінансовий стан територіальних громад. Сучасні тенденції фінансової децентралізації досліджують В. Ставничий [18], Н. Ярошевич [22], Н. Хрущ, І. Форкун, Т. Гордєєва [21]. На обґрунтуванні поняття фінансової спроможності органів місцевого самоврядування як в умовах воєнного стану, так і до повномасштабного вторгнення зосереджували увагу І. Лютий, Н. Спасів [8], М. Пасічний, Р. Обухов [11] та О. Кириленко [5]. Інвестиційний потенціал територіальних громад досліджували Е. Прушківська і В. Лось [15], а також Р. Кудрик, О. Побурко [7], В. Федюк [19]. Однак, в умовах викликів війни і динамічності макросередовища, питання фінансової автономії та інвестиційного потенціалу органів місцевого самоврядування є особливо актуальним на сьогодні.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження фінансової автономії органів місцевого самоврядування в Україні, аналіз наявного інвестиційного інструментарію та ідентифікація бар'єрів, що обмежують ресурсну спроможність територіальних громад у сучасних реаліях.

Методи дослідження. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, що забезпечують системність і об'єктивність отриманих результатів. Застосовано методи аналізу та синтезу для узагальнення теоретичних підходів до визначення фінансової автономії територіальних громад. Метод порівняння дав змогу виявити динаміку змін у структурі доходів місцевих бюджетів у різні періоди. Зокрема, на основі порівняння надходжень місцевих бюджетів оцінено ефективність реформи децентралізації. Статистичний метод використано для обробки та аналізу кількісних показників за 2018–2025 роки, що дозволило ідентифікувати ключові тенденції розвитку місцевих фінансів до початку повномасштабного вторгнення та в умовах воєнного стану. Метод структурно-функціонального аналізу використано для дослідження механізмів формування та використання фінансових ресурсів, зокрема бюджетного, інвестиційного, кредитного та грантового інструментарію. Також застосовано системний підхід для визначення впливу змін бюджетного законодавства на фінансову стійкість територіальних громад в умовах викликів війни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система фінансів територіальної громади базується на сукупності грошових відносин, що забезпечують процеси генерації та цільового спрямування локальних фінансових ресурсів. Саме фінансовий інструментарій виступає фундаментом для реалізації суб'єктами місцевого

самоврядування своїх функцій, створюючи передумови для стабільного прогресу території. Важливо констатувати, що фінансова база є критичним компонентом загального потенціалу громади: її параметри (обсяг, диверсифікованість джерел та якість адміністрування) безпосередньо визначають добробут мешканців і стан локальної інфраструктури.

Сучасна територіальна громада володіє широкими можливостями для формування власної ресурсної бази, що обумовлює необхідність її чіткої класифікації. Розуміння структури надходжень, механізмів їхнього обігу та виявлення дестабілізуючих чинників є запорукою розбудови цілісної системи управління муніципальними фінансовими потоками.

Синергія зазначених інструментів становить фінансовий фундамент роботи органів місцевого самоврядування, розширюючи їхню реальну владну компетенцію та фінансову спроможність.

Центральне місце в цій системі посідає бюджет територіальної громади, що функціонує як основний детермінований план акумуляції та децентралізації грошових активів для реалізації публічних повноважень протягом фінансового року. Правовий статус місцевого бюджету базується на принципі автономності, що підкріплюється стабільними законодавчими преференціями щодо джерел наповнення та виключним правом місцевої влади на управління цими потоками.

Бюджет громади є головним вузлом організації фінансових циклів, виконуючи роль операційного механізму перерозподілу ресурсів між потребами господарського сектору та об'єктами соціальної сфери. Процедурна легітимізація бюджетного процесу – від стадії стратегічного планування до верифікації звітів про виконання – перебуває у виключній площині повноважень місцевих рад, що виступають гарантантами підзвітності та прозорості використання коштів платників податків.

Для реалізації стратегічних цілей розвитку громади можуть бути консолідовані ресурси широкого кола стейкхолдерів: від державних інституцій та приватного бізнесу до фінансових посередників, громадського сектору та міжнародних донорських організацій.

Практична реалізація фінансової політики громад базується на кількох ключових механізмах. Механізми залучення фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування подано на рисунку 1. Бюджетний механізм дає змогу формувати та раціонально використовувати ресурси місцевих бюджетів. Бюджетний механізм виступає базисом фінансової автономії через податкову децентралізацію та систему міжбюджетних трансфертів.

Інвестиційний механізм орієнтований на активну капіталізацію економіки громади через залучення зовнішніх та внутрішніх інвестиційних потоків у розвиток інфраструктури. Кредитний механізм передбачає використання позикового капіталу та взаємодію з банківськими та іншими кредитними установами в Україні та за кордоном для фінансування капіталоемних проєктів місцевого значення. У свою чергу грантовий механізм передбачає акумуляцію безповоротних та безвідплатних фінансових асигнувань від закордонних партнерів, міжурядових структур та глобальних донорських

Рис. 1. Механізми залучення фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування
Джерело: узагальнено та побудовано авторами на основі Бюджетного кодексу [1].

інституцій. На сьогодні цей інструмент трансформується у стратегічний ресурс для фінансування проєктів перманентного відновлення майна територіальних громад, впровадження інновацій та посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування без збільшення боргового навантаження на місцеві бюджети.

На відміну від бюджетного та кредитного механізму, які здебільшого спрямовуються на поточні видатки, грантові та інвестиційні ресурси мають цільовий характер і орієнтовані на проєкти розвитку.

Щодо кредитного механізму, то тут особливо важливими є місцеві запозичення. Органи місцевого самоврядування наділені законодавчим правом залучати додаткові фінансові ресурси через такі запозичення. Місцеві запозичення передбачають отримання коштів від юридичних, фізичних осіб або фінансових інституцій, що супроводжується формуванням боргових зобов'язань громади.

Залежно від цілей залучення, використовуються різні форми позикових коштів:

- кредити (кошти за договорами позики) застосовуються для реалізації короткострокових ініціатив;
- облігаційні позики орієнтовані на довгострокове інвестування.

При цьому при публічному або приватному розміщенні вказаних облігацій на

фондовому ринку допускається їх реалізація за ціною, що не збігається з номіналом. Проте, за винятком дисконтних цінних паперів, вартість продажу не може бути меншою за їхню номінальну вартість.

Окремим джерелом капіталу на сьогодні є запозичення від міжнародних фінансових організацій, які зазвичай надаються на пільгових умовах для модернізації місцевої інфраструктури за умови суворого моніторингу їх цільового використання.

Норми чинного законодавства, зокрема бюджетний кодекс, встановлюють чіткі межі та критерії для здійснення запозичень на місцевому рівні, що забезпечує фінансову стійкість громад [1; 14]. Зокрема, сукупна сума залучених коштів не повинна бути більшою за запланований дефіцит бюджету розвитку на поточний рік, а відповідні ресурси, отримані через механізм місцевих запозичень, мають спрямовуватися виключно на наповнення та фінансування видатків бюджету розвитку.

Щорічні витрати на виплату відсотків (обслуговування) боргових зобов'язань лімітовані – 10% від обсягу видаткової частини загального фонду. Це правило діє на весь період, протягом якого передбачені виплати за зобов'язаннями. Гранична сума прямого та гарантованого боргу громади наприкінці року не може бути вищою за 200% від середньорічного прогнозного показника доходів бюджету розвитку (для Києва цей ліміт встановлено на рівні 400%). Витрати, пов'язані з обслуговуванням боргу, покриваються за рахунок ресурсів загального фонду, тоді як безпосереднє погашення тіла кредиту чи позики здійснюється коштами бюджету розвитку [9; 14].

Щодо залучення приватних інвестицій, то процеси корпоратизації комунальних підприємств створюють додаткові можливості для їхнього залучення при збереженні контрольної або часткової власності громади. Механізми компенсації дозволяють інтегрувати розвиток інфраструктури із житловою та комерційною забудовою, а також нівелювати негативні екстерналії, зокрема екологічні наслідки.

Формат державно-приватного партнерства також забезпечує реалізацію інфраструктурних об'єктів за рахунок приватного капіталу (українського та іноземного), що зменшує навантаження на бюджет, прискорює терміни будівництва та надає доступ до сучасних управлінських практик при збереженні контролю громади над якістю публічних послуг [3]. Для інвесторів ДПП відкриває можливість фінансування соціально-економічних проєктів, які раніше належали до виключної компетенції держави. Однак, в умовах викликів триваючої війни залучення інвестицій є достатньо проблемним, особливо на територіях, наближених до зони ведення бойових дій.

Ключовим чинником підтримки бюджетної ліквідності та стабільності стала міжнародна допомога в часі повномасштабного вторгнення росії, особливо відчутною була така допомога у 2022–2023 роках. Так, кошти від закордонних країн і міжнародних організацій склали у зведеному бюджеті України 21,9%, а у 2023 році 14% [10]. Надається також технічна допомога. Міжнародна технічна допомога, яка відображається у спеціальному фонді бюджету, є безповоротним ресурсом у вигляді фінансів, майна, послуг або знань. Вона спрямовується на пріоритетні потреби територіального розвитку та є критично важливою для підтримання соціальних програм і відновлення інфраструктури.

Водночас, найбільш вагомим залишається бюджетний механізм залучення ресурсів до місцевих бюджетів через податкові, неподаткові надходження та міжбюджетні трансферти. Аналітичні дані щодо доходів місцевих бюджетів подано у таблиці 1.

Таблиця 1

**Динаміка та структура доходів територіальних громад
у 2018–2025 рр. (млрд грн)**

Надходження	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025*
Податкові надходження	232.53	270.54	285.57	346.71	393.46	434.54	441.09	367.27
Неподаткові надходження	28.02	26.11	21.46	27.18	22.04	36.51	43.60	30.00
Доходи від операцій з капіталом	2.14	2.92	3.47	3.46	2.27	3.62	4.85	4.18
Від органів державного управління	298.94	260.30	160.18	202.73	136.75	177.38	187.93	143.63
Допомога ЄС, іноземних держав, МО, донорських структур	0.94	0.44	0.15	0.04	0.22	0.20	1.43	1.10
Цільові фонди	0.68	0.60	0.65	0.57	0.34	0.35	0.62	0.64
Доходи місцевих бюджетів	563.25	560.91	471.48	580.69	555.08	652.60	679.52	546.82

*станом на 30.09.2025 року

Джерело: побудовано авторами на основі [2].

Зауважимо, що впродовж останнього десятиліття архітектура місцевих фінансів зазнала фундаментальних змін, першопричиною яких став старт реформи децентралізації у 2015 році. Створення територіальних громад супроводжувалося впровадженням парадигми «фінансового забезпечення повноважень», що знайшло відображення у системній корекції Бюджетного та Податкового кодексів України. Стратегічним орієнтиром цих перетворень стало формування фінансово спроможних муніципальних одиниць, здатних до самостійного сталого розвитку.

У допандемічний період (до 2020 р.) спостерігалася висхідна динаміка зміцнення фінансової бази місцевого самоврядування. Завдяки диверсифікації податкових джерел та активізації інвестиційних процесів, у 2018–2019 роках сукупний обсяг доходів місцевих бюджетів був стабільним на рівні близько 560 млрд грн [2]. Даний показник став індикатором високої ефективності адміністрування доходів на місцях та загального зростання економічної активності в регіонах.

Глобальна пандемія COVID-19 внесла корективи у траєкторію розвитку муніципальних фінансів, спричинивши сповільнення темпів наповнення бюджетів через обмеження ділової активності. Проте сформований запас міцності дозволив більшості громад забезпечити виконання критично важливих видаткових зобов'язань навіть у період пандемічних шоків, доходи місцевих бюджетів становили 471,48 млрд грн., а у 2021 році динаміка доходів місцевих бюджетів відновилася [2].

Складний етап трансформації фінансової бази територіальних громад розпочався у 2022 році з початком повномасштабної збройної агресії. Війна змінила не лише соціально-економічний ландшафт, а й систему муніципальних пріоритетів, де на

перший план вийшли безпекові питання та фізичний захист територій. Безпосередніми наслідками бойових дій стали руйнування виробничого потенціалу, релокація бізнесу та демографічна криза (масовий відтік за кордон та внутрішнє переміщення населення). Це призвело до різкого скорочення доходів у 2022 році та зумовило перехід до мобілізаційної моделі міжбюджетних відносин (доходи в таблиці подані з урахуванням інфляції, ІСЦ 2022 року 126,6%). Проте за рахунок адаптивності громад, державної підтримки та міжнародної допомоги вже у 2024–2025 роках зафіксовано тенденцію до фінансового відновлення. Так, обсяг місцевих бюджетів зріс на 17–18%, досягнувши відмітки у 670 млрд грн у 2024 році [2]. Показники 2025 року підтверджують поступову стабілізацію та адаптацію фінансової системи громад до функціонування в умовах воєнного стану.

У структурі податкових надходжень України за 2018 – 2025 (на 30.09.2025 р.) роки найпомітнішою є стабільна перевага податків на доходи та прибуток.

Впродовж 2011–2014 років понад 70% податкового наповнення бюджетів забезпечувалося за рахунок ПДФО. У подальші періоди, попри збільшення абсолютних обсягів фінансових потоків, питома вага цього показника у загальній структурі дещо скоротилася. Проте у 2022 році було зафіксовано стрімкий стрибок надходжень за цією категорією – до понад 72 млрд грн [2]. Така динаміка зумовлена значним інфляційним тиском та специфічними трансформаціями фіскальної політики, адаптованої до умов воєнного стану. Водночас група місцевих податків і зборів демонструє відносну стабільність та збалансованість у загальній архітектурі бюджетних надходжень (табл. 2).

Таблиця 2

Структура місцевих податків і зборів в 2018-2025 рр., млрд грн

Рік	Податок на майно	Єдиний податок	Туристичний збір	Збір за місця для паркування	Разом
2018	31,27	29,56	0,09	0,09	61,01
2019	37,99	35,27	0,21	0,12	73,59
2020	37,43	38,03	0,13	0,09	75,68
2021	43,24	46,28	0,23	0,13	89,88
2022	36,79	47,23	0,18	0,10	84,30
2023	43,83	55,81	0,25	0,12	100,01
2024	50,24	69,13	0,27	0,17	119,81
2025*	43,28	55,88	0,23	0,16	99,55

*станом на 30.09.2025 року

Джерело: побудовано авторами на основі [2].

У 2018–2021 рр. спостерігалася стабільно висхідна динаміка надходжень від місцевих податків і зборів у доходах територіальних громад, що свідчило про успішність фіскальної децентралізації. Сукупний обсяг місцевих податків зріс з 61,01 млрд грн у 2018 році до 89,88 млрд грн у 2021 році (приріст склав понад 47%). У 2020 році спостерігалася незначне уповільнення темпів зростання податку на майно та суттєве падіння туристичного збору (майже вдвічі – до 0,13 млрд грн), що стало прямим

наслідком ковідних обмежень. Однак вже у 2021 році сектор послуг продемонстрував відновлення.

З початком повномасштабної агресії структура надходжень від місцевих податків зазнала змін. У 2022 році податок на майно скоротився на 15% через втрати податкових надходжень з тимчасово окупованих та постраждалих територій. Проте єдиний податок виявився неочікувано стійким, зрісши до 47,23 млрд грн. У наступні роки (2023–2024) саме єдиний податок став головним джерелом доходів, сягнувши рекордних 69,13 млрд грн, що пов'язано з відновленням і релокацією саме малого та середнього бізнесу, які є основними платниками єдиного податку [2]. Попри шок першого року війни, сукупні надходження у 2024 році (119,81 млрд грн) майже вдвічі перевищили показники 2018 року. Дані за дев'ять місяців 2025 року (99,55 млрд грн) вказують на збереження високої фіскальної результативності місцевих податків.

Зауважимо також, що в умовах воєнного стану відбулася суттєва трансформація системи міжбюджетного регулювання та перерозподілу податкових надходжень. Найважливішою зміною стало вилучення податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення військовослужбовців із місцевих бюджетів до державного бюджету. Згідно із Законом № 3428-ІХ, ці кошти спрямовуються на розвиток оборонно-промислового комплексу, що суттєво змінило дохідну базу громад, де зареєстровані військові частини [12].

Для часткової компенсації втрат громад та покриття видатків на енергоносії, у 2024–2025 рр. було збережено підвищений норматив зарахування «цивільного» ПДФО до місцевих бюджетів на рівні 64% (замість базових 60%, визначених БКУ) [13]. У 2024 році також було призупинено вилучення реверсної дотації для громад на деокупованих та прифронтових територіях, що дозволило зберегти фінансовий ресурс для їхнього відновлення. Бюджетна стратегія на 2026 рік демонструє спадкоємність фіскальної політики, водночас запроваджуючи пріоритетне фінансування деокупованих і прифронтових регіонів [4]. Проект акцентує увагу на формуванні інституційного підґрунтя для поствоєнного відродження та стимулюванні економічної активності на місцевому рівні.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В умовах воєнних викликів інвестиційний потенціал, можливості залучення як національних, так і іноземних інвестицій є обмеженими. Водночас, підтримка територіальних громад через кредитні та грантові механізми на сьогодні допомагає підтримати фінансову спроможність органів місцевого самоврядування. Архітектоніка податкової системи України протягом 2018–2025 років визначалася домінуючою роллю прямих податків на доходи, що забезпечували фундамент фінансової стійкості територій, єдиний податок також залишався важливим джерелом фінансування місцевих бюджетів. Навіть в умовах початку повномасштабного вторгнення та релокації бізнесу надходження від єдиного податку залишалися стабільними. Позитивна траєкторія зростання надходжень у 2024–2026 роках підтверджує успішну імплементацію механізмів пристосування національної економіки до функціонування в екстремальних умовах функціонування.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
2. Державний веб-портал бюджету для громадян Open budget. URL: <https://openbudget.gov.ua/>.
3. Державно-правове партнерство як механізм реалізації нової регіональної політики: можливості застосування та практичні аспекти підготовки і впровадження інвестиційних проєктів. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: https://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf.
4. Держбюджет-2026: що отримають громади і як розподіляють ресурси для відновлення. Всеукраїнська асоціація об'єднаних територіальних громад. URL: <https://hromady.org/derzhbyudzheth-2026-shho-otrimayut-gromadi-i-yak-rozpodilyat-resursi-dlya-vidnovlennya/>.
5. Кириленко О. В. Фінансова самодостатність територіальних громад: сутність та умови забезпечення. *Світ фінансів*. 2023. № 4. С. 68–80. DOI: 10.35774/SF2022.04.068.
6. Копилюк О. І., Музичка О. М., Пелех П. Р., Тацій Є. І. Фінансова спроможність територіальних громад Львівської області в умовах децентралізації. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2024. № 75. С. 14–19. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-75-02>.
7. Кудрик Р. А., Побурко О. Я. Теоретичні основи формування інвестиційного потенціалу територіальної громади. *Регіональна економіка*. 2025. № 1(115). С. 82–89. <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-1-7>.
8. Лютий І. В., Спасів Н. М. Оцінка фінансової спроможності об'єднаних територіальних громад. *Фінанси України*. 2019. № 7. С. 92–112.
9. Місцевий борг та місцевий гарантований борг : офіційний вебсайт. Міністерство фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/miscevij-borg-ta-miscevij-garantovanij-borg-osn-inf> (дата звернення: 17.08.2025).
10. Мінфін: Електронний портал. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2025/>.
11. Пасічний М. Д., Обухов Р. О. Фінансова спроможність територіальних громад у контексті забезпечення соціально-економічного розвитку. *Бізнес Інформ*. 2024. № 4. С. 221–229. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-221-229>.
12. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо забезпечення підтримки обороноздатності держави та розвитку оборонно-промислового комплексу України: Закон України від 08.11.2023 № 3428-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text>.
13. Про Державний бюджет України на 2025 рік: Закон України від 19.11.2024 № 4023-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>.
14. Про затвердження Порядку здійснення місцевих запозичень : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 лют. 2011 р. № 110 : за станом на 28 берез. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/110-2011-p> (дата звернення: 17.08.2025).
15. Прушківська Е. В., Лось В. О. Інституціональні чинники формування інвестиційного потенціалу територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*. 2025. № 4 (18). С. 849–860. DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0474>.
16. Рябушка Л. Б., Дехтяр Н. А., Федченко В. О. Фінансова автономія місцевого самоврядування: аналіз та оцінка. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-08-04>.

17. Соколюк І. Фінансова спроможність ОТГ як фактор забезпечення регіонального сталого розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 2 (53). С. 430–436. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-60>.
18. Ставничий В. О. Фінансова децентралізація та місцеві бюджети: сучасні тенденції. *Фінанси України*. 2022. № 5. С. 12–24. [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-39\(67\)-178-184](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-39(67)-178-184).
19. Федюк В. Як територіальній громаді організувати роботу із залучення вітчизняних та іноземних інвестицій. Інститут громадянського суспільства: сайт. 07.04.2025. URL: <https://www.csi.org.ua/news/yak-terytorialnij-gromadi-organizuvaty-robotu-iz-zaluchennya-vitchyznyanyh-ta-inozemnyh-investytczij>.
20. Хірівський Р. П., Східницька Г. В., Гаврилюк І. Ю. Аналіз рівня спроможності територіальних громад Львівської області в умовах воєнного часу. *Аграрна економіка*. 2024. Т. 17, № 2. С. 45–52.
21. Хрущ Н., Форкун І., Гордєєва Т. Моделювання та статистична оцінка рівня ефективності фінансової децентралізації бюджетів ОТГ в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 4. С. 145–152. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-3-18>.
22. Ярошевич Н. Рівень фінансової децентралізації місцевих бюджетів в Україні. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2023. Вип. 4. С. 321–333. DOI: <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-321-333>.

References

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 08.07.2010 № 2456-VI (iz zminamy) [Budget Code of Ukraine: Law of Ukraine dated July 8, 2010 No. 2456-VI (as amended)]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
2. Derzhavnyi veb-portal biudzhetu dlia hromadian Open budget [State web portal of the budget for citizens Open Budget]. Retrieved from <https://openbudget.gov.ua/>
3. Derzhavno-pryvatne partnerstvo yak mekhanizm realizatsii novoi rehionalnoi polityky: mozhlyvosti zastosuvannia ta praktychni aspekty pidgotovky i vprovadzhennia investytsiinykh proektiv [Public-private partnership as a mechanism for implementing new regional policy: opportunities and practical aspects of preparing and implementing investment projects]. *Ministry of Communities and Territories Development of Ukraine*. Retrieved from https://rdpa.regionet.org.ua/images/129/PPP_report_U-LEAD_30_10_2017.pdf
4. Derzhbiudzhzet-2026: shcho otrymaidut hromady i yak rozpodiliaut resursy dlia vidnovlennia [State Budget 2026: what communities will receive and how resources are allocated for recovery]. *All-Ukrainian Association of Amalgamated Territorial Communities*. Retrieved from <https://hromady.org/derzhbyudzhzet-2026-shho-otrimayut-gromadi-i-yak-rozpodilyat-resursi-dlya-vidnovlennya/>
5. Kyrylenko, O. V. (2023). Finansova samodostatnist terytorialnykh hromad: sutnist ta umovy zabezpechennia [Financial self-sufficiency of territorial communities: essence and conditions]. *Svit finansiv*, 4, 68–80. DOI: 10.35774/SF2022.04.068.
6. Kopyliuk, O. I., Muzychka, O. M., Pelekh, P. R., & Tatsii, Ye. I. (2024). Finansova spromozhnist terytorialnykh hromad Lvivskoi oblasti v umovakh detsentralizatsii [Financial capacity of territorial communities of Lviv region under decentralization]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 75, 14–19. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2024-75-02>.
7. Kudryk, R. A., & Poburko, O. Ya. (2025). Teoretychni osnovy formuvannia investytsiinoho potentsialu terytorialnoi hromady [Theoretical foundations of forming the investment potential of a territorial community]. *Rehionalna ekonomika*, 1(115), 82–89. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2025-1-7>.

8. Liutyi, I. V., & Spasiv, N. M. (2019). Otsinka finansovoi spromozhnosti obiednanykh terytorialnykh hromad [Assessment of financial capacity of amalgamated territorial communities]. *Finansy Ukrainy*, 7, 92–112.
9. Mistsevyi borh ta mistsevyi harantovanyi borh [Local debt and locally guaranteed debt]. Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved August 17, 2025, from <https://mof.gov.ua/uk/miscevij-borg-ta-miscevij-garantovaniy-borg-osn-inf>
10. Minfin: Elektronnyi portal [Minfin: Electronic portal]. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2025/>
11. Pasichnyi, M. D., & Obukhov, R. O. (2024). Finansova spromozhnist terytorialnykh hromad u konteksti zabezpechennia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku [Financial capacity of territorial communities in the context of socio-economic development]. *Biznes Inform*, 4, 221–229. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-4-221-229>.
12. Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo zabezpechennia pidtrymky oboronozdatnosti derzhavy ta rozvytku oboronno-promyslovoho kompleksu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 08.11.2023 № 3428-IX [On amendments to the Budget Code of Ukraine regarding support of defense capability and development of the defense-industrial complex: Law of Ukraine dated November 8, 2023 No. 3428-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3428-20#Text>.
13. Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2025 rik: Zakon Ukrainy vid 19.11.2024 № 4023-IX [On the State Budget of Ukraine for 2025: Law of Ukraine dated November 19, 2024 No. 4023-IX]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>.
14. Pro zatverdzhennia Poriadku zdiisnennia mistsevykh zapozychen: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16 liutoho 2011 r. № 110 [On approval of the procedure for local borrowing: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 16, 2011 No. 110]. Retrieved August 17, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/110-2011-п>
15. Prushkivska, E. V., & Los, V. O. (2025). Instytutsionalni chynnyky formuvannia investytsiinoho potentsialu terytorialnykh hromad v umovakh detsentralizatsii vlady v Ukraini [Institutional factors of forming the investment potential of territorial communities under decentralization in Ukraine]. *European Scientific Journal of Economic and Financial Innovation*, 4(18), 849–860. DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0474>.
16. Riabushka, L. B., Dekhtiar, N. A., & Fedchenko, V. O. (2024). Finansova avtonomiia mistsevoho samovriaduvannia: analiz ta otsinka [Financial autonomy of local self-government: analysis and assessment]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia*, 11. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-08-04>.
17. Sokoliuk, I. (2025). Finansova spromozhnist OTH yak faktor zabezpechennia rehionalnoho staloho rozvytku [Financial capacity of amalgamated communities as a factor of regional sustainable development]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 2(53), 430–436. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-60>
18. Stavnychiy, V. O. (2022). Finansova detsentralizatsiia ta mistsevi biudzhety: suchasni tendentsii [Fiscal decentralization and local budgets: current trends]. *Finansy Ukrainy*, 5, 12–24. [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-39\(67\)-178-184](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2025-39(67)-178-184).
19. Fediuk, V. (2025, April 7). Yak terytorialnii hromadi orhanizuvaty robotu iz zaluchennia vitchyznianykh ta inozemnykh investytsii [How a territorial community can organize the attraction of domestic and foreign investments]. Institute of Civil Society. Retrieved from <https://www.csi.org.ua/news/yak-terytorialnij-gromadi-organizuvaty-robotu-iz-zaluchennya-vitchyznyanyh-ta-inozemnyh-investytczij>
20. Khirivskiy, R. P., Skhidnytska, H. V., & Havryliuk, I. Yu. (2024). Analiz rivnia spromozhnosti terytorialnykh hromad Lvivskoi oblasti v umovakh voiennoho chasu [Analysis of the capacity level of territorial communities of Lviv region under wartime conditions]. *Ahrarna ekonomika*, 17(2), 45–52.

21. Khrushch, N., Forkun, I., & Hordieieva, T. (2022). Modeliuvannia ta statystychna otsinka rivnia efektyvnosti finansovoi detsentralizatsii biudzhetyv OTH v Ukraini [Modeling and statistical assessment of the effectiveness of fiscal decentralization of local budgets in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, 4, 145–152. <https://doi.org/10.31891/mdes/2022-3-18>.
22. Yaroshevych, N. (2023). Riven finansovoi detsentralizatsii mistsevykh biudzhetyv v Ukraini [Level of fiscal decentralization of local budgets in Ukraine]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 4, 321–333. <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-4-321-333>.

FINANCIAL AUTONOMY OF LOCAL AUTHORITIES IN UKRAINE: INVESTMENT POTENTIAL, PROSPECTS, AND CHALLENGES

Myroslav Kulchytskyi¹, Mariya Rubakha², Andrii Haba³

*Ivan Franko National University of Lviv,
18 Svobody Ave., Lviv, 79000, Ukraine,*

¹*e-mail: myroslav.kulchytskyi@lnu.edu.ua; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8747-8677>*

²*e-mail: mariya.rubakha@lnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1596-2678>*

³*e-mail: andrii.haba@lnu.edu.ua, ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-5677-1940>*

Abstract. The article aims to assess the current state of financial autonomy of local authorities in Ukraine and to identify key trends, challenges, and prospects for strengthening their financial capacity under wartime conditions and economic transformation. The study focuses on analyzing the sources of financial resource formation for territorial communities, including tax and non-tax revenues, intergovernmental transfers, as well as instruments for attracting investment and grant funding. Theoretical approaches to defining the financial capacity of communities are generalized, and the role of the budgetary mechanism as a foundation for ensuring their autonomy is substantiated.

The methodological basis of the research includes a set of general scientific and special methods, in particular analysis and synthesis, comparison, statistical analysis, as well as a systemic and structural-functional approach. The use of these methods made it possible to comprehensively assess the dynamics and structure of local budget revenues and to determine the impact of decentralization reform, the COVID-19 pandemic, and the full-scale war on the financial stability of local authorities.

Based on the analysis of statistical data for 2018–2025, key trends in the development of local finances are identified. It is established that decentralization reform contributed to strengthening the revenue base of communities in the pre-pandemic period, while the war became a decisive factor in transforming the budgetary system, leading to changes in revenue structure, increased dependence on state support and international assistance, and a shift in financial priorities. The investment potential of territorial communities is analyzed, including foreign direct investment, credit instruments, public-private partnerships, and grant financing, and the main barriers to investment attraction are identified.

It is concluded that, despite significant challenges, the financial system of territorial communities and local authorities demonstrates adaptability and gradual recovery. Further improvement of financial support mechanisms, expansion of investment opportunities, and strengthening of institutional capacity are necessary to ensure sustainable development in the post-war period.

Keywords: financial autonomy, territorial communities, investment potential, foreign investment, decentralization, grant funding, financial capacity.

Стаття: надійшла до редакції 25.10.2025

прийнята до друку 23.12.2025

опублікована (оприлюднена) 09.01.2026